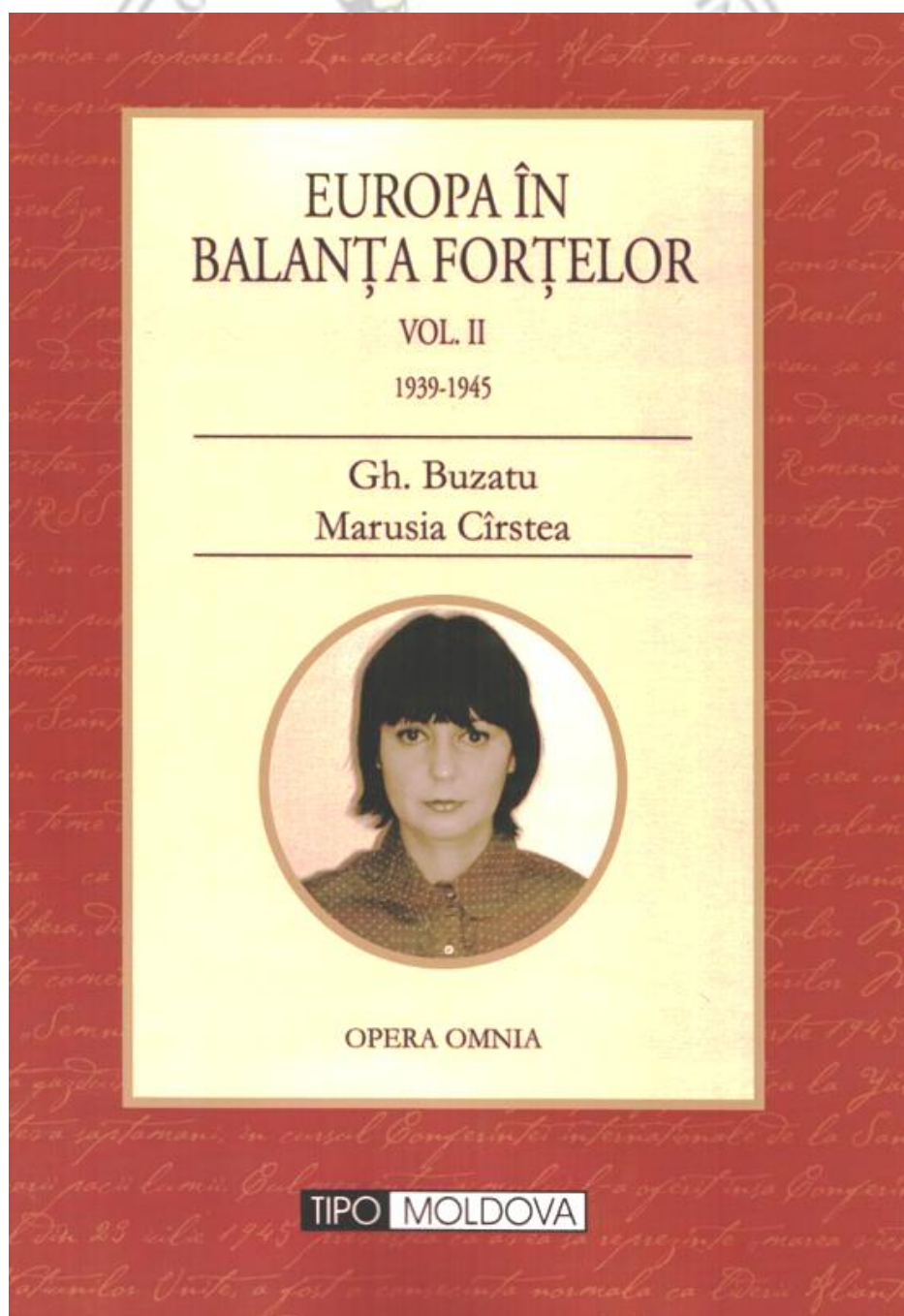

**Gh. BUZATU, Marusia CÎRSTEA: „EUROPA ÎN BALANȚA FORȚELOR”
vol. II (1939-1945), Iași, Editura Tipo Moldova, 2010, 545 pagini**

Lector univ. dr. Alexandru Oșca

Semnalez – cu oarecare întârziere – o lucrare pe care o consider de referință pentru istoriografia românească: *Europa în balanța forțelor*, vol. II, 1939-1945, 2010, autori Gh. Buzatu, Marusia Cîrstea. Cartea se concentrează pe evenimentele politice, militare, economice, de intelligence din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, dar concluziile și unele aprecieri se referă și la momentele premergătoare sau ulterioare acestui teribil flagel care a lovit omenirea la mijlocul secolului trecut.

Urmând descrierea contextului în care s-au dezvoltat realitățile consfințite după 1919 – făcute de aceiași autori în primul volum (*Europa în balanța forțelor*, vol. I, 1919-1939, București, Editura Mica Valahie, 2007, 600 pagini), cartea se remarcă prin originalitatea corelațiilor între fapte și întâmplări care aparent nu au foarte multe lucruri în comun, prin insistența asupra unor detalii lămuritoare, care dezvăluie cauze și determinări ale unor evenimente, personalitatea protagoniștii implicați în producerea lor, consecințelor unor decizii de natură militară sau politică. Importante și utile considerații sunt făcute de către autori cu trimitere la condiția, rolul și misiunile istoricului – mai ales pentru cel ce se angajează într-un demers de cunoaștere a fenomenului război. Aprecierea este ușor de înțeles cu atât mai mult cu cât se apelează – prin comparație – la felul și mijloacele prin care se apropie de adevăr un jurist sau un politolog, care își permit să emită judecăți despre calitatea și valoarea unei acțiuni, în timp ce istoricul străduiește s-o descrie și s-o explice, fără s-o califice.

Sunt interesante discuțiile inedite pe care autorii le-au identificat în Arhiva CNSAS, între un gazetar interbelic, fără mare vizibilitate (Joldea Rădulescu) și personalități de prim rang din politica românească și din diplomația europeană (Nicolae Iorga, I. I. C. Brătianu, Poklewski – Koziel, Constantin Prezan). Din ele rezultă o atitudine defetistă a interlocutorilor în privința capacității României de a face vreodată față colosului rus. Cei doi istorici sancționează aceste informații și pun la punct adevărul despre o realitate care nu este nici pe departe simplă și nu poate fi tratată simplist. De altfel, autorii redau un pasaj dintr-un interviu pe care Ion Antonescu l-a dat unei publicații italiene, din care rezultă rațiunea deciziei sale de a se angaja în război împotriva sovieticilor: nu dintr-un spirit aventurier, nici pentru glorie personală, ci dintr-un comandament național, având în vedere împrejurarea vecinătății noastre imediate cu marele vecin de la Est și apetența seculară a acestuia pentru Strâmțori, spațiu care putea fi deținut doar împreună cu cel românesc.

Detalii amănunțite sunt redată în lucrare în legătură cu Bătălia de la Stalingrad (septembrie 1942-februarie 1943). Aparent insistența asupra acestui

eveniment nu se justifică, mai ales că autorii subliniază valoarea strategică precară a orașului. Concentrarea asupra bătăliei propriu-zise este, totuși, perfect explicabilă dacă luăm în calcul aprecierea autorilor cu privire la consecințele acestei bătălii pentru un obiectiv mai degrabă simbolic: în urma victoriei sovieticilor la Stalingrad, inițiativa strategică a trecut definitiv de partea Armatei Roșii. Sunt descrise cu lux de amănunte, cu informații și interpretări noi, greșelile de comandament germane în pregătirea și desfășurarea bătăliei și consecințele încălcării principiilor strategice într-o confruntare de dimensiuni uriașe. Într-un capitol special (*URSS în război*), autorii încearcă să-și explice argumentele pe care le-au avut sovieticii pentru Victoria lor finală asupra Germaniei, fără a omite contribuția mișcării de partizani, foarte bine organizată, care le-au produs soldaților Axei peste 300 de mii de morți.

Date și interpretări noi regăsim în capitolele care descriu acțiunea diplomatică a aliaților din Națiunile Unite pentru organizarea postbelică a lumii: conferințele de la Teheran, Yalta, Potsdam, Moscova, Londra, Washington, San Francisco.

Nu în ultimul rând cartea se impune printr-o ilustrație de excepție, foarte bine realizată tehnic, inteligent selectată (dintr-un material imens!): aproape toți marii protagoniști ai evenimentelor din anii conflagrației au portretele în paginile cărții, așa încât, împreună cu sursele documentare invocate, cu extrasele largi din documente puțin cunoscute sau inedite, cu anexele numeroase și bine selectate de asemenea, aceste ilustrații fac din lucrare un veritabil instrument de lucru.

Interesul cititorilor este cu atât mai mare cu cât autorii nu ocolesc – și o fac fără nici o rețineră – marile probleme pe care războiul le-a creat României (*România și unele probleme ale războiului și păcii*). Las fără comentarii acest capitol de excepție din lucrare, după aprecierea mea, cel mai interesant, inclusiv prin inspirația de a alege titluri sugestive pentru întâmplări tragice suportate de români (*Drama unui Pact sau Pactul dramei românilor etc.*).

Semnalez și atenția autorilor pentru activitatea lui Mihai Antonescu, cel care a inițiat și coordonat activitatea Biroului păcii, pregătit să-I consilieze pe decidenții români la o viitoare Conferință de pace, precum și amplele referiri la armistițiul, soluțiile tratatului de pace, poziția statului român ca satelit al sovieticilor.

Iată cel puțin câteva dintre argumentele care justifică un interes al cititorilor, imediat dar și ulterior apariției acestui volum de excepție.